

Sotenäs kommun

info@sotenas.se

2020-02-13

1 (21)

Dnr-SI 2019:6564

Beslut

efter regelbunden kvalitetsgranskning vid
Åsensskolan i Sotenäs kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning på Åsensskolan avseende verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer. En kvalitetsgranskning ska belysa hur väl skolorna klarar sitt uppdrag att ge varje elev förutsättningar att nå de nationella målen. Målen och riktlinjerna framgår framför allt av den läroplan och de kursplaner eller motsvarande styrdokument som gäller för utbildningen.

Läsanvisning

Skolinspektionen bedömer skolans arbetssätt inom fyra områden. På varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Åsensskolan i följande utsträckning:

Rektors ledarskap

Rektorn leder och styr i låg utsträckning skolans utveckling.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver förbättra förutsättningarna för lärarna att samverka och försäkra sig om att det sker ett lärande i kollegiet som ger avtryck i undervisningen. I detta ingår att säkerställa att skolans förhållningssätt tillämpas av alla.

Undervisning

Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektor behöver se till att eleverna både motiveras och utmanas i undervisningen utifrån varje enskild elevs behov och förutsättningar.

Trygghet och studiero

Skolan arbetar i flera delar så att utbildningen präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver arbeta för att det ska finnas ett samlat arbete för att skapa studiero som eleverna deltar i.

Bedömning och betygssättning

Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i låg utsträckning.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver säkerställa att lärarna ges förutsättningar att använda sig av olika metoder i arbetet med bedömning av elevernas kunskaper.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 25 september 2020 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområden och resultatet av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 3) användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till dokument.goteborg@skolinspektionen.se, eller per post till, Skolinspektionen, Skolinspektionen, Box 2320, 403 15 Göteborg. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr– SI 2019:6564) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Rektors ledarskap

Författningsstöd

1 kap. 5 §, 2 kap. 9-10 och 34 §§, 4 kap. 4-7 §§ skollagen

Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11), 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Skolans uppdrag, Varje skolas utveckling, 2.1 Normer och värden, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn leder och styr i låg utsträckning skolans utveckling.

Sammanfattande motivering till bedömningen är att rektorn följer upp kunskapsresultat och förutsättningar för att värdegrunden integreras i undervisningen, dock sträcker sig inte uppföljningen till genomförandet av värdegrundsuppdraget. Rektorn har initierat ett jämställdhetsarbete inom vissa områden men behöver säkerställa att alla elever oavsett kön ges samma förutsättningar att lära och utvecklas. Rektorns ledning och organisation är i vissa avseenden otydlig, vilket påverkar lärarnas förutsättningar att samverka kring arbetssätt och förhållningssätt. Därmed saknas också ett sammanhållet lärande i kollegiet som ger avtryck i undervisningen.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn följer upp olika typer av studieresultat för eleverna. Rektorns uppföljning sträcker sig dock inte till genomförandet av värdegrundsuppdraget. Rektorn följer upp elevernas måluppfyllelse, diagnoser, Skolverkets obligatoriska bedömningsstöd och sammanställer skolenhetens kunskapsresultat årligen. Om kunskapskraven inte uppfylls ska lärarna motivera detta för rektorn genom skolans digitala system. Skolenhetens resultat följs även upp och analyseras via klasskonferenser där ansvariga lärare, specialpedagog och rektorn deltar. Vid klassgenomgångar signalerar lärarna om det finns behov, men lärare uttrycker att rektorn ytterligare behöver följa upp undervisningens genomförande. Rektorns verktyg för att leda och få inblick i undervisningen är genom samtal med lärarna och med specialpedagogen. Hen gör också kortare nedslag i undervisningen, men beskriver att hen planerar att göra det i större utsträckning framöver. Både lärare och elevhälsan beskriver att rektorn sällan är i klassrummet. Av intervjuer med personal och rektor framkommer det att rektorn följer upp att värdegrunden integreras i undervisningen genom enskilda samtal och arbetsplatsträffar. Lärarna

beskriver att rektorn enbart frågar efter att de arbetar med värdegrunden i undervisningen, men att hen inte frågar efter hur de gör detta.

Av granskningen framkommer att rektorn delvis leder ett strategiskt jämställdhetsarbete som omfattar elevernas undervisning men att rektorn behöver utveckla arbetet med att säkerställa att alla elever oavsett kön ges samma förutsättningar att nå utbildningens mål. På skolan har samtal om jämställdhet påbörjats och elevhälsan beskriver att det finns ett kommunövergripande jämställdhetsarbete. Lärarna berättar att de har fått kompetensutveckling i form av föreläsningar som rör jämställdhet och att rektorn uttryckt att jämställdhet är viktigt. Det finns vissa gemensamma arbetssätt för att motverka traditionella könsmönster, säger rektorn och elevhälsa, vilka är att arbeta med elevernas språkbruk och att skojbråk inte tillåts. Lärarna berättar att de på eget initiativ försöker vara noga med hur de agerar i klassrummet i sitt bemötande. Trots det, säger de, blir det lätt så att pojkarna tar mycket plats på bekostnad av flickornas utrymme. Lärarna och rektorn beskriver att de på skolenheten pratar om kunskapsresultat utifrån att pojkar har lägre resultat och att de utifrån den analysen försöker bemöta pojkarna och utgå ifrån deras intressen i undervisningen.

Granskningen visar vidare att rektorn genom sin pedagogiska ledning och organisation inte tillräckligt utgår ifrån att det sker kunskapsöverföring, utveckling och lärande i det kollegiala lärandet som ger avtryck i undervisningen. I organisationen upplevs roller och mandat som tydliga av såväl lärare som elevhälsa, och personalen vet till exempel till vem de ska gå med vilket ärende och när olika forum sammanträder. Det finns vissa förutsättningar för samverkan genom att rektorn i sin organisation säkerställt att varje årskursarbetslag träffas kontinuerligt både i årskursarbetslaget och skolenhetens arbetslag. Därtill finns veckovis tid när lärare kan träffa representanter för elevhälsan samt formaliserade möten för när elevhälsan sammanträder. Därtill, beskriver rektorn, deltar lärarna i Sotelyftet, vilket är en pågående utvecklingsinsats. Trots de tillfällen för samverkan som beskrivits råder det en oklarhet bland lärare avseende vilka förutsättningar de har till kollegialt lärande. Av genomförda intervjuer framkommer att den tid som beskrivits sällan ägnas åt ett kollegialt lärande som ger avtryck i undervisningen. Det finns också olika upplevelser bland lärarna av hur mycket tid de har till kollegialt lärande och en del anser att de har för lite tid för detta. Rektorn beskriver i enlighet med detta att enheten behöver utveckla det kollegiala lärandet i flera aspekter. I olika intervjuer med personal framkommer det att det saknas en samsyn kring förhållningssätt och arbetssätt på skolenheten. Detta är rektorn medveten om samt att detta påverkar både den samverkan som sker och genomförandet av undervisningen. Eftersom det saknas samsyn i både förhållningssätt och arbetssätt påverkas också hur nyanställda behöriga lärare introduceras i arbetet.

Elevhälsan beskriver att det på skolenheten finns olika syn på inläring bland undervisande lärare och beskriver att det påverkar undervisningen. Elevhälsan har genomfört samtal med personal på skolenheten om strategier för hur de bör möta barn som "inte vill eller inte gör", sådana samtal har dock inte initierats av rektorn. Rektorn beskriver att personalen på skolenheten är erfaren och kompetent, men att de i vissa avseenden arbetar på olika sätt och till exempel inte delar syn på hur de ska bemöta elever. Det finns ett påbörjat arbete kring lågaffektivt bemötande, och rektorn har sett en förändring i hur personalen hanterar konflikter och upprörda situationer med elever.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver förbättra förutsättningarna för lärarna att samverka och försäkra sig om att det sker ett lärande i kollegiet som ger avtryck i undervisningen. I detta ingår att säkerställa att skolans förhållningssätt tillämpas av alla.

Granskningen visar att det på Åsensskolan saknas ett samlat arbete kring samverkan av pedagogiska frågor. Det kollegiala arbetet behöver utvecklas och tydliggöras. Den tid som finns används sällan till ett kollegialt lärande med fokus vid kunskapsöverföring, utveckling och lärande i arbetslaget. I nuläget finns inte någon som driver arbetet med det kollegiala lärandet utan det kollegiala lärande som sker sker spontant.

Utvecklingsinsatser initieras men följs inte alltid upp. Flera beskrivningar ges av att det finns en variation bland personalen i hur man ser på och möter elever. Att skapa ytterligare forum och tydliggöra vad som förväntas i det kollegiala samarbetet kan vara ett steg för Åsensskolan att öka samsyn kring förhållningssätt.

Enligt skollagen (2 kap. § 9-10) ska rektor särskilt verka för att utbildningen utvecklas. Enligt Läroplanen för grundskolan, för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (SKOLFS 2010:37) är det rektors ansvar att personalen kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och lära av varandra för att utveckla utbildningen.

Skolinspektionen rekommenderar att rektorn arbetar för att förbättra och förtydliga strukturen kring lärarnas möjlighet att samverka och arbeta med kollegialt lärande. En viktig ledningsuppgift är att organisera verksamheten så att lärarsamarbeten gynnas

eftersom det är en viktig förutsättning för lärares professionella utveckling¹. Det handlar om att lärarna kontinuerligt avsätter utvecklingstid och ser till att det är elevernas utveckling som är i fokus vid sådana möten. För att det ska kunna ske är det viktigt att rektorn ger lärarna rätt förutsättningar att samverka med varandra. Det behöver finnas tydliga mötesstrukturer som fokuserar på att förbättra undervisningspraktikerna för skolans alla lärare men också möjligheter för lärare och elevhälsa att samverka för att bäst utforma undervisningen så att den kommer alla elever till godo.

Forskning visar att framgångsrika skolor kännetecknas av att det finns en funktionell organisering av lärarnas arbete där de kan samarbeta avseende undervisningen. Detta samarbete kan till exempel innebära att lärare planerar tillsammans, undervisar tillsammans, lärare delar med sig av övningar/uppgifter, material. Det kräver också att det finns en fungerande struktur för samarbetet mellan lärare (exempelvis i form av arbetslag eller ämneslag). Vid skolor som inte når målen finns däremot olika uppfattningar om vad funktion för olika forum är och de har därmed ett svagare förtroende i kollegiet². Rektorn behöver därmed på ett medvetet sätt sätta samman olika forum för pedagogiska samtal. Organisationen med dess olika forum för samverkan ska också vara tydlig och känd i organisationen. I rektors ansvarstagande ingår att lärare genom kollegialt samarbete ges förutsättningar att utveckla sin kompetens och sin medvetenhet i alla de frågor som är väsentliga för att kunna bedriva en undervisning i enlighet med läroplanens krav. För att det kollegiala samarbetet och lärandet ska få effekt på elevers lärande bör bland annat elevers lärande sättas i centrum, samarbetet bör inriktas mot specifika syften och inte ha för generella sådana, och lärarna bör ha möjlighet att utveckla nya och alternativa upplägg och undervisningsmetoder (så att undervisningskulturen inte är för

¹ www.skolverket.se, se flik skolutveckling, se flik forskning och utvärderingar

² Höög, J. & Johansson, O. (red.) (2014). *Framgångsrika skolor – mer om struktur, kultur och ledarskap*. Lund: Studentlitteratur

Jarl, M, Blossing, U & Andersson, K (2017) *Att organisera för skolframgång: Strategier för en likvärdig skola*, Stockholm Natur och Kultur, s. 80 ff.

”konserverande”)³. För att det ska uppstå en påverkan från det kollegiala samarbetet/lärandet på undervisningen/elevens lärande spelar rektorn en avgörande roll genom att det är rektorn som ska etablera formerna för det kollegiala samarbetet.

Undervisning

Författningsstöd

1 kap. 4 §, 3 kap. 3 och 5a §§, 4 kap. 9 § skollagen

5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185)

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 5 Kursplaner

Skolinspektionen bedömer följande: Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Sammanfattande motivering till bedömningen är att lärarnas undervisning ofta är varierad och delvis strukturerad men att undervisningen kan utvecklas när det gäller hur lektioner avslutas. Lärarna arbetar med att stärka elevernas självförtroende men undervisningen behöver utvecklas när det gäller att stimulera och motivera elever samt anpassa undervisningen så att alla elever orkar arbeta hela lektionen. Eleverna är till viss del delaktiga i planering av undervisningen men skolenheten kan utveckla arbetet med att göra eleverna delaktiga i sitt eget lärande.

Granskningen visar att undervisningen ofta består av olika typer av aktiviteter så att det blir en variation och balans för eleverna i arbetet. Undervisningen är delvis strukturerad och lektionerna inleds gemensamt, däremot saknas ofta tydliga avslut på lektionerna. Lärarna berättar att arbetet med att planera för att undervisningen ska vara varierad sker på eget initiativ och att de ger och får tips av varandra. Lärarna beskriver att de varierar undervisningen genom olika typer av arbetssätt. Ett exempel som ges är utifrån ett tematiskt arbete om sagor. I det temat har de arbetat med genomgångar och eleverna har fått öva på att skriva ur olika perspektiv, utifrån bland annat en bild och utifrån en befintlig inledning. Eleverna beskriver dock att lektionerna vanligen ser likadana ut, läraren har genomgång och sedan arbetar de enskilt eller i

³ Håkansson, J. & Sundberg, D. (2016). Utmärkt skolutveckling: Forskning om skolförbättring och måluppfyllelse. Stockholm: Natur & Kultur, s. 105f, 210ff.

grupp med olika uppgifter. Vid Skolinspektionens lektionsobservationer noterades att eleverna både fick ta del av en introducerande genomgång och därefter olika typer av uppgifter. Uppgifterna var av olika slag, gemensamt utforskande i helklass, enskilt arbete, arbete i par, arbete med uppgifter vid olika roterande stationer. Eleverna berättar att de oftast börjar med en genomgång och att de därefter arbetar med olika uppgifter. Strukturen på lektionerna varierar mellan klasserna. I en av klasserna har läraren, exempelvis, utifrån behov arbetat med en återkommande lektionsstruktur för att främja studieron. Både elevhälsa och lärare beskriver att de har infört bildstöd på hela skolenheten. Dock anser inte alla lärare att det fungerar och därför används det inte av alla. Lärarna beskriver att eftersom de vill hinna med så mycket som möjligt så låter de ofta eleverna arbeta till lektionens slut, även om det skulle vara bra att använda en stund i slutet till utvärdering.

Granskningen visar vidare att lärarna på skolenheten arbetar med att uppmuntra eleverna men behöver ta ett större ansvar för att stärka elevernas motivation. Undervisningen är delvis anpassad till aktuell elevgrupp och stimulerar och utmanar eleverna i vissa avseenden, men inte tillräckligt avseende att utmana elever som har kommit längre i sin kunskapsutveckling. Elevhälsan har diskuterat motivation med lärarna och det har då handlat om hur de kan göra när elever inte vill arbeta eller inte arbetar. Lärarna säger att de försöker arbeta nära eleverna för att motivera dem, men beskriver att det är svårt när eleverna inte vill arbeta. Eleverna berättar att lärarna uppmuntrar dem att arbeta vidare genom att säga att de kan, vilket också bekräftas vid Skolinspektionens observationer. I intervju med lärare framkommer det att de upplever att det varierar mellan lärarna i vilka ämnen de anser att de själva har förutsättningar att utmana elever som har kommit lite längre i sin kunskapsutveckling. Lärarna beskriver att de har stöd genom elevhälsans kompetenser att möta elever som har behov av olika typer av stöd för att klara kunskapskraven, men att motsvarande stöd för hur undervisningen kan anpassas till elever som har kommit längre i sin kunskapsutveckling och behöver utmaningar inte finns. Av den redovisade dokumentationen framkommer att skolan behöver utveckla differentiering av undervisning för att möta varje elev där hen befinner sig i sin kunskapsutveckling. Eleverna berättar att de oftast får arbeta med samma sak i klassrummet men också att de enskilt ibland har fått veta vad de behöver öva på och då har fått olika läxor.

Vid granskningen framkommer att eleverna till viss del är delaktiga i planering och utvärdering men att skolenheten kan utveckla arbetet med att göra elever delaktiga i sitt eget lärande. Lärarna beskriver att eleverna kan vara med och påverka hur de vill arbeta. Inom till exempel temaarbeten får de välja fördjupningsområden, ett exempel lärarna beskriver är vikingatiden där undervisningen tar sikte på allt och därefter kan eleverna välja något att fördjupa sig i. Det varierar mellan lärarna hur ofta och på

vilket sätt de låter eleverna utvärdera undervisningen. Någon lärare brukar utvärdera veckan gemensamt tillsammans med eleverna och någon annan lärare berättar att elever ibland får vara med och utvärdera ett arbetsområde. En lärare låter eleverna återkommande utvärdera genom att illustrera med tumme upp eller tumme ned kring både undervisningens innehåll och lärarens tydlighet. Rektorn säger att hen i dagsläget inte har någon inblick i hur eleverna görs delaktiga i undervisningen, men att personalen på skolan behöver utveckla arbetet med att göra eleverna delaktiga i sitt eget lärande. Eleverna beskriver att det inte händer så ofta att de pratar om vad de har lärt sig eller vad lärarna har för förväntningar på vad de ska lära sig. Eleverna säger att de vet vad de ska lära sig eftersom lärarna säger vilken sida de ska bli klara med i arbetsboken under lektionen.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektor behöver se till att eleverna både motiveras och utmanas i undervisningen utifrån varje enskild elevs behov och förutsättningar.

Granskningen visar att undervisningen behöver utvecklas för att möta varje enskild elev. Det framkommer att lärare upplever vissa utmaningar i undervisningssituationen gällande att möta elever som har kommit långt i sin kunskapsutveckling, men även när elever tappar motivationen och intresset i undervisningen. Rektorn behöver därför leda ett samlat arbete för kollegiet så att undervisningen möter och utmanar varje enskild elevs behov och förutsättningar.

Av 1 kap. 4 § i skollagen och 5 kap. 2 § i skolförordningen framgår att elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen. Enligt läroplanen (Lgr 11, kap. 2.2) ska läraren arbeta för att elever ska stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga.

Skolinspektionen rekommenderar att rektorn på Åsensskolan inleder ett arbete med att utveckla undervisningen avseende att utmanas och motiveras utifrån varje enskild elevs behov och förutsättningar.

Motivation kan beskrivas som en process där individen ställer värdet av att anstränga sig för att klara en uppgift eller uppnå ett mål mot sannolikheten att framgångsrikt slutföra uppgiften eller nå målet. Motivationen att delta i en lärandeprocess ökar om eleven upplever att arbetsprocessen leder till att hen bekräftar sin egen förmåga och sig själv, eller blir bekräftad av andra. Utsikten att framgångsrikt lösa ett problem eller uppnå olika mål påverkas alltså av individens motivationsgrad, som i sig påverkas av den lärandemiljön eleven befinner sig i, uppgifters karaktär, individens välmående,

självbild och tro på egen förmåga att klara en uppgifter samt tidigare erfarenheter och relationer till andra⁴. Inom forskningen görs ofta en distinktion mellan yttre och inre motivation hos elever⁵. Inre motivation innebär att elever engagerar sig i uppgifter och aktiviteter, för att de finner dessa intressanta och lustfyllda i sig. Yttre motivation däremot innebär att elever engagerar sig i skolarbetet utifrån yttre krav (för att de upplever att de måste gå i skolan, för att tillfredsställa lärare eller föräldrar, för att få höga betyg och så vidare). Båda dessa kan givetvis användas som drivkrafter i skolarbetet, men för att gynna en livslång lust att lära och upplevd meningsfullhet krävs att det finns en inre motivation att lära hos eleverna. Detta eftersom lust att lära ofta är synonymt med inre motivation att lära⁶.

En utmanande undervisning innebär att läraren kognitivt utmanar eleverna med uppgifter och aktiviteter, som utvecklar och utmanar deras tänkande. Detta anses i sin tur främja och stärka elevernas motivation och engagemang i undervisningen⁷. Forskning visar att det centrala är att eleverna utmanas på en nivå strax ovanför sin nuvarande förmåga för att lärande ska äga rum. Detta ställer krav på såväl tankemässiga utmaningar som på lärarstöd under lektionstid. Lärande ska ske så att det utmanar alla elever oavsett vilken nivå de befinner sig på. Om utmaningar blir för få sker inget lärande och eleverna tappar ofta intresse och motivation. Om kraven istället blir för höga och stödet för begränsat riskerar eleverna att bli frustrerade och ge upp. Ett sätt som forskning beskriver detta på är att man skiljer mellan övningszon och inlärningszon. I inlärningszonen får eleven en uppgift att lösa som är mer krävande

⁴ Lozic, V. (2015). Motivation en viktig nyckel till elevers skolframgång, se [www.skolverket.se: https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/forskning/motivation-en-viktig-nyckel-till-elevers-skolframgang](https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/forskning/motivation-en-viktig-nyckel-till-elevers-skolframgang)

⁵ Giota, J. (2013). Individualiserad undervisning i skolan – en forskningsöversikt, Vetenskapsrådets rapportserie 3:2013, Stockholm: Vetenskapsrådet, s. 87f och 121ff.

⁶ Giota, J. (2013). Individualiserad undervisning i skolan – en forskningsöversikt, Vetenskapsrådets rapportserie 3:2013, Stockholm: Vetenskapsrådet, s. 87f och 121ff.

⁷ Nordenbo, S.-E. m.fl. (2008) *Teacher competences and pupil achievement in pre-school and school: A systematic review carried out for The Ministry of Education and Research, Oslo*, Köpenhamn: Danish Clearinghouse for Educational Research, s. 52f; Scheerens, J. m.fl. (2007) *Review and meta-analysis of school and teaching effectiveness*, Enschede: University of Twente, Department of Educational Organization and Management, s. 120ff, 131; Hattie 2009, s. 110f.

än vad eleven för tillfället behärskar. Läraren utmanar medvetet eleven att nå längre i sitt lärande. I övningszonen övar sig eleven på de nya färdigheter som eleven arbetat med i inlärningszonen. Exempelvis kan läxor med fördel vara uppgifter som hör hemma i övningszonen. Med lärarens hjälp behöver eleverna röra sig mellan zonerna och i och med det fördjupas lärandet.⁸

Trygghet och studiero

Författningsstöd

3 kap. 3 §, 5 kap. 3 och 5 §§, 6 kap. 6-7 §§ skollagen

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionen bedömer följande: Skolan arbetar i flera delar så att utbildningen präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete, men utvecklingsområden finns.

Sammanfattande motivering till bedömning är att det finns ett samlat arbete på skolenheten med att skapa trygghet. Det bedrivs genom att elevernas trygghet kartläggs kontinuerligt och på olika sätt för att försäkra sig om att utbildningen präglas av trygghet. Om kartläggningarna visar att det finns behov att förbättra tryggheten vidtar personalen åtgärder för detta. Personalen genomför på eget initiativ olika insatser för att skapa och upprätthålla studiero och elevhälsans kompetenser bidrar med kompetens och resurser när studieron är problematisk över tid. Däremot saknas det ett samlat arbete för att skapa och upprätthålla studiero.

Granskningen visar att det finns ett samlat arbete med att skapa trygghet på skolan. Elevernas trygghet på skolan kartläggs genom enkäter och trygghetsvandringar. I intervju med rektorn, lärarna och elevhälsan framkommer det att personalen på skolan samtalar om tryggheten utifrån den information de får in och att de initierar olika insatser utifrån behov de identifierar. Att ha många rastvärdar ute samtidigt är en strategi skolan har för att det ska finnas någon vuxen att vända sig till. Ett annat trygghetsskapande initiativ är att genomföra gemensamma aktiviteter i

⁸ Skolinspektionen (2016a) Utmaningar i undervisningen: Många elever behöver mer stimulans och utmaningar, Tematisk analys, Stockholm: Skolinspektionen, s 6f.)

åldersblandade grupper på skolenheten. Eleverna beskriver i intervju att de oftast är trygga på skolan men att det kan kännas otryggt om någon annan elev blir våldsam. Det sker dock sällan och när det sker brukar en vuxen agera, det tycker eleverna känns tryggt. Inför utvecklingssamtal får eleverna skatta sin upplevelse av studiero och trygghet och föräldrarna får fylla i en enkät som bland annat behandlar elevernas trygghet i så väl inne- som utemiljön. Resultatet av dessa enkäter är dock inget som rapporteras vidare till rektorn, förklarar lärarna.

Granskningen visar att det saknas ett samlat arbete för att skapa studiero på skolan. Lärare och elevhälsa beskriver att de på skolenheten inte har något samlat arbete för att skapa studiero utöver att de har fått kompetensutveckling i lågaffektivt bemötande. Det framkommer även av inskickad dokumentation att studiero är ett prioriterat arbete och att arbetet med förebyggande studiero är ett utvecklingsområde på skolan. Lärarna arbetar i sina respektive klasser och skapar studiero genom både lektionsstruktur och genom att agera vid tillfällen när studieron brister. Elevhälsan genomför riktade insatser vid behov för att förbättra studieron, exempelvis har kuratorn arbetat i några klasser och skolpsykologen har gett handledning kring specifika elever och stöd i arbetet med anpassningar. Både elevhälsan och rektorn förklarar att arbetet med studieron sker på olika sätt i olika klasser. Rektorn beskriver även att det är ett område som berörs vid medarbetarsamtal – att läraren ska kunna möta elevers olika behov. Rektorn förklarar att i arbetet med att skapa studiero är arbetet med lågaffektivt bemötande relevant på den här skolenheten, eftersom det är viktigt att lärare inte går in i en konflikt med elever som är upprörda utan möter eleven. Rektorn berättar att hen genom observationer och samtal har kunnat se en utveckling i lärarnas bemötande i en positiv riktning och lärarna berättar också att detta bemötande är viktigt i arbetet med studieron. När det gäller elevers delaktighet i arbetet med studiero framkommer det inte att eleverna är delaktiga i detta. Eleverna är till exempel inte delaktiga i att ta fram ordningsregler. Ordningsregler finns på skolenheten och lärarna samtalar med klasserna om dessa. Rektorn säger att eleverna har fått genomgång och förklaring av reglerna. Eleverna säger att de har studiero på sina lektioner, vilket också bekräftades genom Skolinspektionens observationer. När studieron brister kan lärarna exempelvis prata avsides med den eleven som stör eller visa med handen att ljudnivån ska gå ner, berättar eleverna.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver arbeta för att det ska finnas ett samlat arbete för att skapa studiero som eleverna deltar i.

Granskningen visar att det finns enstaka aspekter av arbetet med studiero som sker gemensamt, men att det samlade arbetet behöver omfatta både hur personalen ska arbeta främjande och åtgärdande för att säkerställa elevernas studiero. Eleverna behöver också göras delaktiga i detta arbete. Det samlade arbetet med att säkerställa elevernas studiero relaterar även till vad som beskrivs under Rektors ledarskap, angående gemensamma arbets- och förhållningssätt.

Av kapitel 5 kap §3 i skollagen (2010:800) framgår att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero.

Skolinspektionen rekommenderar att rektorn inleder ett arbete med att utveckla det samlade arbetet för studiero och att eleverna inkluderas i detta arbete. För att åstadkomma ett effektivt arbete med studiero krävs att skolan som helhet har ett gemensamt förhållningssätt kring detta arbete. För att åstadkomma en miljö på skolan där all undervisning präglas av studiero krävs att det finns väl fungerande forum för lärarna att diskutera och komma överens om gemensamma strategier och förhållningssätt. För rektorn är lärarnas upplevelse av hur detta arbete fungerar en viktig utgångspunkt för reflektion och omprövning. Det handlar ytterst om att fånga och förstå den skolkultur som råder, och att arbeta för en sådan där det bedrivs ett gott förebyggande arbete men också att det finns ett gemensamt förhållningssätt för hur ordningsstörningar ska hanteras om de uppstår⁹. Det kan även vara enklare för eleverna att upprätthålla regler gällande ordning och ljudnivåer om de har varit delaktiga i att bestämma vad som gäller vid olika aktiviteter i klassrummet. Därför behöver eleverna få vara delaktiga i arbetet som handlar om att skapa samsyn kring hur arbetet med att skapa studiero bör bedrivas. Dels genom att rektor och lärare lyssnar på elevernas uppfattning kring hur de upplever studieron och undervisningens kvalitet. Dels genom att eleverna får vara med och ha synpunkter på det förebyggande arbete som skolan bedriver samt vilka förhållningsregler som bör gälla i klassrummet.

⁹ Skolinspektionen (2016). Skolans arbete med att säkerställa studiero – det räcker inte att det är lugnt, eleverna måste lära sig något också. Stockholm: Skolinspektionen

Bedömning och betygssättning

Författningsstöd

1 kap. 9 §, 3 kap. 14 §, 10 kap. 20a § skollagen

9 kap. 20 och 22b §§ skolförordningen

Lgr 11, 2.2 Kunskaper, 2.7 Bedömning och betyg

Skolinspektionen bedömer följande: Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i låg utsträckning.

Sammanfattande motivering till bedömningen är att rektorn endast i några avseenden följer upp och jämför resultat med syfte att identifiera avvikelser och att studieresultaten diskuteras med lärare och specialpedagog. Därtill ges inte lärarna tillräckliga förutsättningar för att säkerställa likvärdighet i sina bedömningar att skapa en samsyn kring bedömning i olika ämnen.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn endast i några avseenden följer upp och jämför lärarnas bedömning av elevernas kunskaper på Åsensskolan. Rektorn säger dock att hen inte följer upp om lärarnas bedömningar av elevernas kunskaper är likvärdiga utan tidigare utgått ifrån att lärarna har en god kompetens att bedöma elevernas kunskaper. Lärarna beskriver att rektorn inte utifrån deras rapportering kan bedöma om lärarnas bedömningar görs på ett likvärdigt sätt. Lärarna beskriver också att rektorn inte följer upp vad deras bedömningar grundar sig på utöver de redovisade resultaten, analysen av dessa och deras kompetens som utbildade lärare. Av redovisad dokumentation framkommer dock att inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet för läsåret 2018/2019 beskrivs ett utvecklingsområde avseende differensen i studieresultat mellan pojkar och flickor, och att utvecklingsområdet kvarstår.

Vidare visar granskningen att lärarna inte ges tillräckliga förutsättningar för att säkerställa att de har likvärdighet i sina bedömningar. Lärarna berättar att det finns ett centralt utvecklingsarbete avseende bedömning i kommunen, men säger att det inte är tydligt på skolan hur de ska samverka kring bedömning av elevernas kunskaper eller vilka metoder de kan arbeta med för att bedöma elevernas kunskaper likvärdigt. Lärarna har fått föreläsningar om likvärdig bedömning, men uttrycker att de behöver diskutera bedömningsfrågor. Lärarna beskriver att de inte har specifika forum för att diskutera bedömning och att detta är något de saknar. Rektorn säger att hen litar på lärarnas kompetens i arbetet med bedömning av elevernas kunskaper, men beskriver samtidigt att kollegialt lärande relaterat till likvärdig bedömning är ett område som de behöver utveckla. Rektorn säger vidare att hen tar för givet att lärarna diskuterar bedömning för att skapa likvärdighet men att hen inte följer upp att det görs. Rektorn förklarar att det i dagsläget inte finns några strukturerade tillfällen där lärare ska

arbeta med likvärdig bedömning och kalibrera sina bedömningar. Rektorn beskriver att även sambedömning av nationella prov är något som de behöver utveckla på skolenheten. I kommunen genomförs en kompetensutveckling som handlar om likvärdig bedömning (Sotelyftet) och i arbetet med det ingår träffar med förstelärare och personal från närliggande skolor.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver säkerställa att lärarna ges förutsättningar att använda sig av olika metoder i arbetet med bedömning av elevernas kunskaper.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn behöver leda arbetet med att lärarna använder sig av olika metoder för att göra likvärdiga bedömningar. Rektorn ger heller inte förutsättningarna för lärarna att kvalitetssäkra sina omdömen. På skolenheten saknas en tydlighet hur lärarna ska samverka kring bedömning.

Av skollagen framgår att utbildningen ska vara likvärdig.

Skolinspektionen rekommenderar att rektorn utvecklar och tydliggör formerna för likvärdig bedömning och kvalitetssäkring av bedömning. Bedömning är en komplex praktik och för att lärare ska kunna göra professionella bedömningar behöver lärare ges förutsättningar att kvalitetssäkra sin betygssättning på olika sätt och med hjälp av andra lärare, både inom och mellan skolor. Rektorn har en betydelsefull roll för att skapa dessa förutsättningar. Rektorn behöver se till att lärare får tid och möjlighet att tillsammans med kollegor diskutera hur de allsidigt kan utvärdera elevernas kunskaper, hur de kan utforma ändamålsenliga bedömningssituationer samt hur de kan bedöma olika elevprestationer. Ibland behöver huvudmannen bistå rektorn med att organisera arbetet mellan skolenheter, exempelvis om lärare saknar ämneskollegor inom skolenheten. Detta kan ske genom att skapa mötesplatser, såväl fysiska som digitala. En annan del i rektorns arbete för att underlätta lärares arbete med rättvisande och likvärdig bedömning handlar om att ge förutsättningar i form av att underlätta och stödja lärarnas dokumentation. Rektorn och lärarna kan tillsammans komma överens om hur en ändamålsenlig och sammanfattande dokumentation kan föras. Det är i så fall viktigt att formen ger lärarna möjlighet att stödja alla elevers kunskapsutveckling och att sammanställa olika typer av underlag inför betygssättning. På Åsensskolan pågår kompetensutveckling gällande likvärdig bedömning. Det finns också en digital plattform som lärarna använder för att dokumentera bedömningar. Det som behöver utvecklas är möjligheterna för lärarna på skolenheten att samarbeta kring bedömning och att detta samarbete är tydligt både gällande tid och ledning.

Att lärare har en samsyn kring de kunskaper som är väsentliga i ett ämne är en utgångspunkt för ämnesdidaktiskt välgrundade val. Detta underlättar lärarnas möjlighet att tolka kunskapskraven i relation till ämnets syfte, centrala innehåll och den undervisning som har bedrivits. Det stärker även lärarnas samsyn kring hur underlag från bedömningssituationer kan utvärderas allsidigt vid bedömningen. Lärare kan utveckla en sådan samsyn genom att diskutera hur man kan läsa och tolka kunskapskraven och vad som väger tyngre vid bedömningen. Sambedömning är ett betydelsefullt redskap för ökad likvärdighet eftersom det bidrar till en gemensam syn på vad som ska bedömas och hur bedömningen ska gå till. Ett professionellt samtal om utformningen av olika underlag kan förbättra likvärdigheten. Sådana diskussioner kan ha både formativa och summativa syften¹⁰. Det finns från forskning några faktorer som har visat sig gynna god sambedömning. En är när lärarna fokuserar på att analysera och diskutera konkreta elevexempel som representerar en stor bredd av prestationer och elever med olika bakgrund. En annan är när det finns en tydlig struktur för själva sambedömningssituationen (exempelvis fasta tider, lokaler och arbetsgång) och ett tydligt ledarskap i sambedömningsgrupperna som håller ihop diskussionerna. Ytterligare en är att olika åsikter får komma fram, alla i gruppen får komma till tals och avvikande uppfattningar ses som en tillgång snarare än som ett hinder¹¹. Även om det inte är belagt i forskning att sambedömning automatiskt leder till ökad likvärdighet, visar forskning att den samsyn som kan uppstå till följd av sambedömning till stor del beror på att lärares olika sätt att uppfatta kriterier och kravnivåer blir synliggjorda¹². Som beskrivits ovan finns det på Åsensskolan ett behov av att utveckla en samsyn i lärarkollegiet. En samsyn gällande bedömning är ett led i arbetet med att utveckla denna samsyn.

¹⁰ Skolverket allmänna råd, Betyg och betygssättning

¹¹ Skolverket (2013). Stödmaterial: Sambedömning i skolan – exempel och forskning.

¹² Skolinspektionen (2014). Uppenbar risk för felaktiga betyg: En kortrapport om likvärdighet och kvalitet i skolors betygssättning. Stockholm: Skolinspektionen.

På Skolinspektionens vägnar

X Helena Boëthius

Enhetschef
Signerat av: Helena Boëthius

X Henrietta Adamsson Eryd

Utredare
Signerat av: Henrietta Adamsson Eryd

I handläggningen av ärendet har även Matilda Yvede medverkat.

Bilaga 1: Underlag för bedömning regelbunden kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- 4 lektionsobservationer
- 1 gruppintervjuer med elever
- 1 gruppintervjuer med lärare
- En gruppintervju med skolans elevhälsa
- En intervju med rektor.
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsunderlag, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsunderlagen beskriver de områden som utredarna ska värdera vid besök på skolenheter. Bedömningsunderlagen är uppdelade i bedömningsområden. Respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal indikatorer Dessa indikatorer beskriver mer i detalj vad som ska utredas, för att identifiera var skolans styrkor respektive förbättringsområden finns.

Bedömningsområden

Inom respektive område granskas följande delar:

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning leder rektorns lärarnas utveckling av undervisningen och verkar för elevernas lika rätt till en god utbildning oavsett könstillhörighet? Inom detta område granskas hur rektor arbetar med uppföljning och analys, hur skolans arbete med jämställdhet bedrivs, samt hur rektorn leder och organiserar skolans arbete.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning får eleverna en undervisning som främjar deras möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden? I detta område granskas om undervisningen är målfokuserad, varierad och innehåller aktivt lärarstöd, om eleverna stimuleras och utmanas i undervisningen utifrån sina behov och förutsättningar, samt om eleverna görs delaktiga i undervisningen och i sitt eget lärande.

Bedömningsområde 3: I vilken utsträckning arbetar skolan så att utbildningen präglas av trygghet och studiero och eleverna kan ägna sig åt skolarbete? I detta område granskas hur skolan arbetar för att skapa en lugn och trygg miljö där det råder studiero.

Bedömningsområde 4: I vilken utsträckning ges lärarna förutsättningar att säkerställa likvärdighet vid bedömning och betygssättning? I detta område granskas hur skolan arbetar med diskussion, analys och kvalitetssäkring i arbetet med omdömen och betyg.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
www.skolinspektionen.se

Bilaga 2: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Skolinspektionen besökte skolenheten den 8 oktober 2019 och den 9 oktober 2019. Besöket genomfördes av Henrietta Adamsson Eryd och Matilda Yvede.

Åsensskolan är en grundskoleenhet i Sotenäs kommun. Skolenheten är belägen i Kungshamn. Enheten Åsensskolan har elever i förskoleklass och årskurserna 1-3. Läsåret 2019/2020 har skolan 97 elever i årskurserna 1-3. Skolinspektionen besökte skolan den 8 och 9 oktober 2019.

Redovisningsformulär för vidtagna åtgärder med anledning av utvecklingsområden i regelbunden kvalitetsgranskning i Åsensskolan i Sotenäs kommun

Detta formulär kan användas som stöd för er när ni redovisar hur ni har arbetat med de utvecklingsområden som Skolinspektionen har identifierat i samband med den regelbundna kvalitetsgranskningen.

Redovisningen av vidtagna åtgärder ska fastställas av huvudmannen.

En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?

Formulär för huvudmannens redovisning

Utvecklingsområde 1: Rektorn behöver förbättra förutsättningarna för lärarna att samverka och försäkra sig om att det sker ett lärande i kollegiet som ger avtryck i undervisningen. I detta ingår att säkerställa att skolans förhållningssätt tillämpas av alla.
--

Redovisa vilka åtgärder som genomförts:

Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet sedan åtgärderna vidtagits:

Vilka utvärderingsmetoder har ni använt i er uppföljning?

Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:

Utvecklingsområde 2: Rektor behöver se till att eleverna både motiveras och utmanas i undervisningen utifrån varje enskild elevs behov och förutsättningar.

Redovisa vilka åtgärder som genomförts:

Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet sedan åtgärderna vidtagits:
Vilka utvärderingsmetoder har ni använt i er uppföljning?
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
Utvecklingsområde 3: Rektorn behöver arbeta för att det ska finnas ett samlat arbete för att skapa studiero som eleverna deltar i.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet sedan åtgärderna vidtagits:
Vilka utvärderingsmetoder har ni använt i er uppföljning?
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
Utvecklingsområde 4: Rektorn behöver säkerställa att lärarna ges förutsättningar att använda sig av olika metoder i arbetet med bedömning av elevernas kunskaper.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet sedan åtgärderna vidtagits:
Vilka utvärderingsmetoder har ni använt i er uppföljning?
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras: